

EUROPOS FINANSŲ PRIEŽIŪROS INSTITUCIJŲ SISTEMA (EFPIS)

Europos finansų priežiūros institucijų sistema (EFPIS) yra daugiasluoksnė mikrolygio ir makrolygio rizikos ribojimo institucijų sistema, kuri apima [Europos sisteminės rizikos valdybą](#), tris Europos priežiūros institucijas ir nacionalines priežiūros institucijas. EFPIS tikslas – užtikrinti nuoseklią ir darnią ES finansinę priežiūrą. Įsteigus bankų sąjungą ir jungtinei Karalystei planuojant išstojimą iš ES šioje priežiūros sistemoje dabar daromi pakeitimai.

TEISINIS PAGRINDAS

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 114 straipsnis ir 127 straipsnio 6 dalis.

BENDROSIOS APLINKYBĖS IR TIKSLAI

Atsižvelgus į J. de Larosièrè'o ekspertų grupės Europos priežiūros tvarkos klausimu [ataskaitoje](#) pateiktas rekomendacijas, EFPIS buvo sukurta 2010 m. ir pradėjo veikti 2011 m. sausio 1 d. EFPIS sudaro [Europos sisteminės rizikos valdyba](#) (ESRV), trys Europos priežiūros institucijos (EPI), būtent [Europos bankininkystės institucija](#) (EBI), [Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija](#) (ESMA) ir [Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija](#) (EIOPA), taip pat nacionalinės priežiūros institucijos.

Pagrindinis EFPIS tikslas – užtikrinti, kad finansų sektoriui taikomos taisyklės būtų tinkamai įgyvendinamos visose valstybėse narėse siekiant išlaikyti finansinį stabilumą, skatinti pasitikėjimą ir užtikrinti vartotojų apsaugą. EFPIS tikslai taip pat apima bendros priežiūros kultūros plėtojimą ir geresnių sąlygų bendrai Europos finansų rinkai sudarymą.

EFPIS – tai mikrolygio ir makrolygio rizikos ribojimo sistema. Pagrindinis mikrolygio rizikos ribojimo tikslas – prižiūrėti atskiras finansų įstaigas ir riboti jų sunkumus, tokiu būdu apsaugant vartotojus. Kita vertus, makrolygio rizikos ribojimo sistema siekiama apriboti visos finansų sistemos sunkumus siekiant apsaugoti visą ekonomiką nuo didelių realios produkcijos nuostolių. EFPIS kontekste ESRV yra atsakinga už ES finansinės sistemos makrolygio rizikos ribojimo priežiūrą, o mikrolygio rizikos ribojimo priežiūrą vykdo EBI, ESMA ir EIOPA, kurios bendradarbiauja jungtiniame komitete.

2012 m. įsteigus bankų sąjungą buvo pakeista ES priežiūros sistemos forma į ją įtraukus naujų elementų, kaip antai bendrą priežiūros taisyklių sąvadą, [Bendrą priežiūros mechanizmą](#) (BPM), kuris pradėjo veikti 2014 m., [bendrą pertvarkymo](#)

[mechanizma](#) (BPeM), kuris pradėjo veikti 2016 m., ir Europos indėlių garantijų sistema (EIGS). Derybos dėl EIGS tebevyksta.

BENDROSIOS APLINKYBĖS

A. Mikrolygio rizikos ribojimo priežiūra

Europos Sąjungoje mikrolygio ribojimo priežiūra yra vykdoma taikant daugiasluoksnę institucijų, suskirstytą pagal sektorines sritis (bankininkystė, draudimo ir vertybinių popierių rinkos) ir priežiūros bei reguliavimo lygmenis (Europos ir nacionalinis), sistemą.

1. Europos priežiūros institucijos (EPI)

Europos lygmeniu EPI yra atsakingos už mikrolygio rizikos ribojimo priežiūrą. EBI, EIOPA ir ESMA yra ES agentūros – atskiri juridiniai asmenys, kuriems atstovauja jų atitinkami pirmininkai. Jos yra nepriklausomos ir veikia tik Sąjungos, kaip visumos, interesų labui. 2017 m. rugsėjo mėn. Komisija, siekdama sustiprinti Europos priežiūros institucijų įgaliojimus, valdymą ir finansavimą, parengė „EPI peržiūros dokumentų rinkinį“, kurį sudaro trys pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų.

Reglamentuose, kuriais įsteigiamos EPI, nustatomas jų pagrindinis tikslas – prisidėti prie finansų sistemos stabilumo ir veiksmingumo. EPI atlieka svarbų vaidmenį gerinant sklandų vidaus rinkos veikimą, įskaitant visų pirma patikimą, veiksmingą ir nuoseklų reguliavimo ir priežiūros lygį; užtikrinant finansų rinkų vientisumą, skaidrumą, efektyvumą ir tinkamą veikimą; stiprinant tarptautinį priežiūros koordinavimą; užkertant kelią reguliaciniam arbitražui ir skatinant vienodų konkurencijos sąlygų sudarymą; užtikrinant, kad bet kokia prisiimama rizika būtų tinkamai reguliuojama ir prižiūrima, ir stiprinant vartotojų apsaugą.

EPI prisideda prie bendro taisyklių sąvado plėtojimo rengdamos techninius reguliavimo standartus ir techninius įgyvendinimo standartus, kuriuos (kaip deleguotuosius aktus ir įgyvendinimo aktus) tvirtina Komisija. Jos skelbia gaires bei rekomendacijas ir turi tam tikrų įgaliojimų tais atvejais, kai nacionalinės priežiūros institucijos pažeidžia ES teisę, kritinės padėties atvejais ir nesutarimų tarp kompetentingų nacionalinių institucijų atvejais.

Šių trijų EPI struktūra tokia pati. EPI valdymo organai yra šie: Priežiūros taryba (pagrindinis sprendimų priėmimo organas, kurį sudaro pirmininkas, kiekvienos valstybės narės kompetentingos priežiūros institucijos vadovas ir po vieną Komisijos, Europos Centrinio Banko (ECB), ESRV ir kitų dviejų EPI atstovą), Valdancioji taryba, pirmininkas ir vykdomasis direktorius.

a. Europos bankininkystės institucija (EBI)

Teisinis pagrindas: Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010, kuriuo įsteigiama Europos priežiūros institucija (Europos bankininkystės institucija), [iš dalies pakeistas vėlesniais teisės aktais](#).

Šiuo metu [EBI](#) būstinė yra Londone. Tačiau atsižvelgiant į numatomą Jungtinės Karalystės išstojimą iš ES EBI palaipsniui perkelia savo veiklą į biurus Paryžiuje ir nuo 2019 m. birželio mėn. visa jos veikla bus perkelta į naujas patalpas. EBI veiklos

sritis apima kredito įstaigas, finansinius konglomeratus, investicines įmones, mokėjimo įstaigas ir e. pinigų įstaigas. EBI taip pat pavesta bendradarbiaujant su ESRV inicijuoti ir koordinuoti visos ES bankų sektoriaus testavimą nepalankiausiomis sąlygomis. Paskutinį kartą testavimas nepalankiausiomis sąlygomis buvo atliktas [2018 m.](#), o kitas bus atliekamas [2020 m.](#)

b. Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija (EIOPA)

Teisinis pagrindas: Reglamentas (ES) Nr. 1094/2010, kuriuo įsteigiama Europos priežiūros institucija (Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija), [iš dalies pakeistas vėlesniais teisės aktais.](#)

[EIOPA](#) būstinė yra Frankfurte prie Maino. Ji yra visų pirma susijusi su draudimo ir perdraudimo įmonėmis, draudimo tarpininkais, finansiniais konglomeratais ir už profesinių pensijų skyrimą atsakingomis įstaigomis. Ji prisideda prie bendro taisyklių dėl draudimo ir profesinių pensijų rinkinio, ypač taikant [Mokumo II](#) ir profesinių pensijų įstaigos ([PPI](#)) tvarką. EIOPA inicijuoja ir koordinuoja testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kad būtų įvertintas draudimo sektoriaus atsparumas. Paskutinis draudimo testavimas nepalankiausiomis sąlygomis buvo atliktas [2018 m.](#), o profesinių pensijų testavimas nepalankiausiomis sąlygomis pradėtas [2019 m.](#) balandžio mėn. Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ataskaita turėtų būti paskelbta 2019 m. gruodžio mėn.

c. Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (ESMA)

Teisinis pagrindas: Reglamentas (ES) Nr. 1095/2010, kuriuo įsteigiama Europos priežiūros institucija (Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija), [iš dalies pakeistas vėlesniais teisės aktais.](#)

[ESMA](#) būstinė yra Paryžiuje. Šios institucijos veiklos sritis – vertybinių popierių rinkos ir jose dalyvaujančios įstaigos (biržos, prekiautojai, fondai ir t. t.). Europos Sąjungoje ESMA yra išskirtinai atsakinga už kredito reitingų agentūrų ir sandorių duomenų saugyklų registraciją, priežiūrą ir sankcijų joms skyrimą. Ji taip pat yra atsakinga už trečiųjų šalių (ES nepriklausančių šalių) pagrindinių sandorio šalių ir sandorių duomenų saugyklų pripažinimą ir sertifikavimą ir už trečiųjų šalių kredito reitingų agentūrų patvirtinimą.

Antrą pagrindinių sandorio šalių testavimą nepalankiausiomis sąlygomis ESMA atliko [2017 m.](#), o [2019 m.](#) balandžio mėn. pradėjo trečią testavimą.

2. Jungtinės institucijos

a. Europos priežiūros institucijų jungtinis komitetas

Jungtinis komitetas yra atsakingas už bendrą įvairius sektorius apimančią koordinavimą, kurio tikslas – užtikrinti priežiūros nuoseklumą. Kaip apibrėžta EPI reglamentuose, tai apima šias sritis: finansinius konglomeratus, apskaitą ir auditą, mikrolygio rizikos ribojimo įvairius sektorius apimančių pokyčių, rizikos ir pažeidžiamumo, keliančių pavojų finansiniam stabilumui, tyrimus, mažmeninius investicinius produktus; kovos su pinigų plovimu priemones; ESRV ir EPI keitimąsi informacija ir šių institucijų bendradarbiavimo plėtojimą. Jungtinis komitetas yra atsakingas už EFPIIS institucijų tarpusavio ginčų sprendimą.

Jungtinį komitetą sudaro EPI (ir galimų pakomitečių) pirmininkai, jam 12 mėnesių kadenciją rotacijos principu pirmininkauja vienos iš EPI pirmininkas. Jungtinio komiteto pirmininkas yra ESRV pirmininko pavaduotojas. Jungtinis komitetas posėdžiauja bent kartą kas du mėnesius. Sekretoriatą sudaro EPI darbuotojai.

b. Apeliacinė taryba

Apeliacinė taryba yra nepriklausoma nuo trijų EPI ir yra atsakinga už šalių, kurias veikia Europos priežiūros institucijų sprendimai, apeliacijas.

Ją sudaro šeši nariai ir šeši pakaitiniai nariai, kuriuos EPI, rinkdamosi iš Komisijos pasiūlyto trumpojo sąrašo, skiria penkerių metų kadencijai.

Apeliacinės tarybos sprendimus galima apskųsti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.

3. Kompetentingos nacionalinės priežiūros institucijos

Kiekviena valstybė narė skiria savo kompetingas nacionalinės priežiūros institucijas, kurios yra EFPIIS dalis ir atstovauja institucijoms EPI.

B. Makrolygio rizikos ribojimo priežiūra

Europos sisteminės rizikos valdyba (ESRV)

Teisinis pagrindas: [Reglamentas \(ES\) Nr. 1092/2010 dėl Europos Sąjungos finansų sistemos makrolygio rizikos ribojimo priežiūros ir Europos sisteminės rizikos valdybos įsteigimo](#) ir [Tarybos reglamentas \(ES\) Nr. 1096/2010, kuriuo Europos centriniams bankui pavedami konkretūs uždaviniai, susiję su Europos sisteminės rizikos valdybos veikla](#).

Makrolygio rizikos ribojimo priežiūrą ES lygmeniu atlieka ESRV. ESRV tikslas – atsižvelgiant į makroekonominius pokyčius užkirsti kelią sisteminei rizikai, keliančiai pavojų finansiniam stabilumui, ir sumažinti jos poveikį. Steigiamuosiuose reglamentuose ESRV priskiriamos įvairios užduotys ir suteikiamos priemonės, įskaitant: pareigą rinkti ir nagrinėti aktualią informaciją, nustatyti ir pagal prioritetus suskirstyti sistemine riziką, skelbti įspėjimus ir rekomendacijas bei kontroliuoti, kaip jų laikomasi, teikti Tarybai vertinimus, kai ESRV nustato, kad gali susidaryti kritinė padėtis, bendradarbiauti su kitais EFPIIS subjektais, derinti savo veiksmus su tarptautinėmis finansų organizacijomis, pavyzdžiui, Tarptautiniu valiutos fondu (TVF) ir Finansinio stabilumo taryba (FST), atlikti kituose ES teisės aktuose nustatytas užduotis.

ESRV sudaro bendroji valdyba, valdymo komitetas, du patariamieji organai (patariamasis mokslinis komitetas ir patariamasis techninis komitetas) ir sekretoriatas.

ECB teikia analitinę, statistinę, administracinę ir logistinę paramą ESRV. ECB pirmininkas taip pat yra ir ESRV pirmininkas. 2014 m. Komisija paskelbė [ataskaitą](#) dėl ESRV misijos ir struktūros.

C. Bendradarbiavimas įvairiais lygmenimis

Įvairūs EFPIIS priklausantys subjektai savo veiksmus tarptautiniu lygmeniu taip pat koordinuoja su įvairiomis institucijomis.

PRIEŽIŪROS SISTEMOS PLĖTRA

Finansų krizė parodė, jog paprasto EFPIIS atliekamo finansų priežiūros koordinavimo nepakako, kad būtų galima užkirsti kelią Europos finansų rinkos susiskaidymui. Siekiant įveikti šią kliūtį buvo sukurta ES [bankų sąjunga](#). Vienas iš pagrindinių bankų sąjungos ramsčių, [BPM](#), yra ypač svarbi priežiūros sistemos dalis. BPM tikslas – užtikrinti nuoseklią ir darnią kredito įstaigų priežiūrą, kad ES būtų galima užkirsti kelią reguliaciniam arbitražui ir finansinių paslaugų rinkos susiskaidymui. BPM dalyvauja visos euro zonos valstybės narės ir nusprendusios prisijungti ne euro zonos valstybės narės. BPM sudarytas iš ECB ir nacionalinių kompetentingų institucijų, kurios bendradarbiauja ir keičiasi informacija. ECB yra atsakingas už veiksmingą ir nuoseklų mechanizmo veikimą. 2014 m. lapkričio mėn. [BPM reglamentu](#) ECB pavestos specialios užduotys. Jos, be kita ko, apima veiklos leidimų suteikimą kredito įstaigoms, užtikrinimą, kad būtų laikomasi rizikos ribojimo ir kitų reguliavimo reikalavimų, ir priežiūros ataskaitų rengimą. ECB yra atsakingas už tiesioginę svarbių bankų priežiūrą, o mažiau svarbias institucijas prižiūri nacionalinės valdžios institucijos. Be šių mikrolygio rizikos ribojimo uždavinių, ECB atlieka makrolygio rizikos ribojimo funkcijas ir turi teisę naudotis makrolygio rizikos ribojimo priemonėmis, pvz., susijusiomis su kapitalo rezervais. Šiuo tikslu ECB valdymo struktūra buvo pakoreguota įsteigiant Priežiūros valdybą. Siekiant užtikrinti nuoseklią priežiūrą, ECB glaudžiai bendradarbiauja su kitomis EFPIIS sudarančiomis institucijomis, ypač su EBI.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Parlamentas, kaip viena iš teisėkūros institucijų, atliko svarbų vaidmenį rengiant steigiamuosius EFPIIS teisės aktus ir vieną iš pagrindinių vaidmenų derybose dėl teisės aktų, susijusių su įvairiais bankų sąjungos ramsčiais. Parlamentas turi įtakos deleguotiesiems aktams (įskaitant techninius reguliavimo standartus) ir įgyvendinimo aktams (įskaitant techninius įgyvendinimo standartus), kuriuos priima Komisija. Parlamentas turi plačias teises gauti informaciją, pavyzdžiui, EPI metinę darbo programą, daugiametę darbo programą ir metinę ataskaitą. EPI pirmininkus ir vykdomuosius direktorius turi patvirtinti Parlamentas. Be to, Parlamentas gali prašyti Europos priežiūros institucijų pateikti nuomones. Parlamentas taip pat kiekvienais metais balsuoja dėl sprendimo patvirtinti EPI biudžeto įvykdymą. Be to, Parlamentas ir ECB sudarė tarpinstitucinį susitarimą^[1], kuriuo siekiama užtikrinti [atskaitomybę](#) ir priežiūrą, susijusią su ECB pavestų uždavinių vykdymu įgyvendinant BPM. Priežiūros valdybos pirmininkas taip pat [pristato](#) ECB metinę priežiūros veiklos ataskaitą Parlamentui, paaiškina ECB priežiūros uždavinių vykdymą ir atsako į Ekonomikos ir pinigų politikos komiteto (ECON) narių klausimus.

[Dražen Rakić / Denitza Dessimirova](#)
05/2019

[1]2013/694/ES.

